

DOKUMENTACE ZÁVĚREČNÉ PRÁCE

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA VÝTVARNÝCH UMĚNÍ

FACULTY OF FINE ARTS

ATELIÉR KRESBY A GRAFIKY

Drawing and Printmaking studio

Wonder&Wander

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR/KA PRÁCE

AUTHOR

Aleš Porubský

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

doc. Mgr. Art Svätopluk Mikyta

BRNO 2024

OBSAH DOKUMENTACE:

TEXTOVÁ ČÁST	s. 4 - 7
OBRAZOVÁ ČÁST	s. 8- 13

TEXTOVÁ ČÁST

Abstrakt

Abstract

V bakalárskej práci s názvom Wonder&Wander pracujem s témami alterega, eskapizmu, sebamytologizácie a introspekcie. Práca pojednáva o imaginatívnom svete, v ktorom pracujem s postavami, ktoré sú hrdinami a sprievodcami zároveň. Wonder&Wander sleduje hrdinov a sprievodcov v rôznych situáciách, prostrediach a náladách, ktoré sú reflexiou mojej reality a osobných prežitkov. Obrazy tohto cyklu sú tematicky o prchavosti, melanchólií, opúšťaní, hľadani, blúdení, ohmatávaní si sveta a vnútorných zmenách. Dôležitou témou tejto série je motív cesty, ktorý má pre mňa viac významov: cesta ako riešenie problémov, cesta ako hľadanie, cesta ako príprava, cesta ako prostredie pre zmeny... Práca Wonder&Wander je rozdelená na dve časti z dôvodu vytvorenia určitej duality čítania tém, ktoré sú v motívoch obrazov prítomné. V prvej časti som sa zamerlal na krajinu a motív cesty ako takej, zatiaľ čo v druhej časti, ktorá sa skladá z portrétov, sa snažím umocniť pocit naliehavosti zmienených tém.

In the Bachelor's thesis entitled Wonder&Wander I loosely follow up on my previous work, in which I work with the themes of alterego, escapism, self-mythologization and . The work deals with an imaginative world in which I work with characters who are heroes and guides at the same time. Wonder&Wander follows heroes and guides in various situations, environments and moods, which are a reflection of my reality and personal experiences. The paintings of this cycle are thematically about fleetingness, melancholy, abandonment, searching, wandering, feeling the world and inner changes. An important theme of this series is the motif of the journey, which has multiple meanings for me: the journey as a solution to problems, the journey as a search, the journey as a preparation, the journey as an environment for changes... The work Wonder&Wander is divided into two parts in order to create a certain duality of reading of the themes, which are present in the motifs of the images. In the first part, I focused on the landscape and the motif of the journey as such, while in the second part, which consists of portraits, I try to amplify the sense of urgency of the mentioned themes.

Motivačný úvod

S témou alterega pracujem od druhého ročníka, kedy som túto obsiahlu tému začal maľovaním veľmi štylizovaných autopotrétov. Japonská pop-kultúra, animované seriály a komiksy, ktorými som bol ako teenager posadnutý, sa mi začali pretavovať do tvorby. Postavy na obrazoch, ktoré reprezentovali mňa, sa neskôr začali prirodzene meniť v niečo viac a odosobnenie od určitých atribútov dalo vzniknúť postavám so špicatými hlavami, ktoré pracovne nazývam Škonti. Škonti si rovnako, ako aj môj formálny maliarský prejav, prešli mnohými zmenami, ale vždy boli ústredným motívom každého obrazu. Formu považujem za dôležitého nositeľa obsahu, pretože ju zakaždým podriaďujem svojmu bytiu. Moja práca vyžaduje observáciu mojich vnútorných pochodov a zmien, ktoré sa vo mne odohrávajú.

Výrazová paleta, ktorú používam, je tým pádom relatívne pestrá, od uvoľnenej gestickej expresivity (inšpirácia napr. Vladimír Skrepl, Georges Baselitz), pri ktorej nad samotným aktom maľby nie je čas na rozmyšľanie, až po sústredenejšiu, trpezlivejšiu a utiahnutejšiu polohu. Po mnohých pochybách ohľadom tejto témy som zistil, že toto je téma, ktorá je pre mňa zatiaľ nevyčerpatelná, a svojím alteregom dokážem zobrazíť čokoľvek, preto som pri výbere témy na bakalársku prácu ani nerozmýšľal nad ničím iným. Vedel som, že do nadchádzajúcich obrazov chcem dať všetko a pokúsiť sa o namaľovanie mojich najlepších obrazov.

Ciele práce

Ako bakalársku prácu som si stanovil vytvoriť cyklus olejomalieb, v ktorom budem opäť pracovať s témou alterega. Bakalársku prácu som rozdelil na 2 časti, ktoré sa budú líšiť predovšetkým motívmi. Prvá časť pozostáva z motívov krajiny a postáv alterega, ktoré ňou putujú. Druhú časť tvoria portréty postáv, ktoré sú vypracované v podobnom uvoľnenom duchu. Prácu som rozdelil na 2 časti z dôvodu vytvorenia duality jednej témy. Obsahovo sú časti v podstate takmer totožné. Témy, ktoré v bakalárskej práci zahŕňam sú prchavosť vecí, vyrovnávanie sa s vedomím nadchádzajúcej zmeny, opúšťanie, melanchólia, adaptovanie sa na vnútorné zmeny a neustále ohmatávanie sveta, v ktorom žijem.

Popis diela

V prvej časti som sa zameril na krajinu, v ktorej postavy alterega putujú. V predošlej tvorbe boli postavy hlavným a dominantným motívom a zadný plán som riešil sporadicky. V prvej časti bakalárskej práce som sa chcel zamerať práve viac na krajinu, ktorej som na obrazoch nechal pomerne veľký priestor. Čo sa týka maliarskej formy, bolo pre mňa kruciálne maliarsky proces viac zvedomiť a zároveň vytvoriť balans medzi uvoľnenejšou a utiahnutejšou formou. Technickú stránku obrazov som sa rozhodol pozdvihnúť spestrením maliarskej palety precíznejším miešaním farieb, a tým doceliť pre seba aj pre recipienta väčšiu satisfakciu a zážitok z výsledného obrazu. Rozhodol som sa obmedziť používanie čiernej farby, ktorú som v predošlej dobe hojne využíval na vytváranie kontrastov a takmer som bez nej nevedel pracovať. Mal som pocit, že nadmerné používanie tejto farby je amatérske a hlavne veľmi bezpečné, tak som si podobne tmavú farbu začal miešať. To si myslím obrazom veľmi pomohlo, väčšina z nich je vytvorená bez akéhokoľvek využitia čiernej, a keď som ju použil, tak len v kritických prípadoch a to v minimálnom množstve.

Inšpiroval som sa predovšetkým modernistickými maliarmi, a to hlavne Edvardom Munchom. Už v predošlých rokoch som si všimol určité paralely s jeho tvorbou, vždy sa však jednalo o obsahovú stránku. V tvorbe sú mi blízke témy melanchólie, smútku, samoty, úzkosti, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou aj Munchovej tvorby. Tieto témy sa však snažím narušiť vtipom, absurditou a nadsázkou. V posledných mesiacoch som až obsesívne sledoval a analyzoval Munchovu tvorbu a hľadal som v nej ďalšie východiská pre svoju tvorbu. Snažil som sa prísť na to, v čom spočíva sila jeho obrazov. V jeho obrazoch som našiel výnimočný

typ surovosti, ktorá je obsiahnutá v jeho ťahoch štetcom. Imponuje mi jeho zámerné nedoťahovanie vecí, ktoré aj napriek možnému pocitu nedokončenosti pôsobia úprimne. Každý ťah je pravdivý a určitá pochybnosť z toho, či je nejaký obraz dokončený alebo nie, mi prišla obdivuhodná. V kontexte doby, v ktorej tvoril beriem jeho prejav ako veľmi rebelantský a výnimočný. Nechcel som ho však kopírovať, išlo mi hlavne o pozdvihnutie a zlepšenie mojej maliarskej zručnosti. Po analýze jeho ťahov z rôznych obrazov (hlavne z neskorej tvorby) som určité aspekty jeho tvorby aplikoval na svoje obrazy. Podarilo sa mi efektívnejšie riešiť plochy a nezapodieval som sa zbytočne detailmi, čo sa odzrkadlilo aj na motívoch obrazov. Zistil som, že v predošlej tvorbe dávam do kompozícií obrazov viac aspektov, vďaka ktorým výsledný motív pôsobí urozprávané, a práve táto urozprávanosť mi bola v minulosti vytkaná.

Na rozdiel od Muncha, ktorý v obrazoch znázorňuje najmä reálnu krajinu, ja pracujem so svojou vnútornou krajinou, ktorá je mixom reálnej krajiny, obrazov iných maliarov a filmových záberov. V obrazoch obecné pracujem s určitým pocitom filmovosti, ktorá je zjavná mojím riešením plánov na obraze. Snažím sa o pre mňa uspokojivé filmové napätie, ktoré je obsiahnuté hlavne vo svetelnosti a atmosfére. Z kinematografie som ovplyvnený hlavne tými režisérmi, ktorí vo svojich filmoch vytvárajú silné, presvedčivé obrazy maliarskeho charakteru (napr. David Lynch, Ingmar Bergman, Federico Fellini, Yasujiro Ozu, Takeshi Kitano...). Moja inšpirácia Lynchom spočíva v snahe o dojem mysteriózna a vytvoreni motívu, u ktorého nevieme čo sa deje, napriek tomu nás ale zaujíma, vťahuje a vyvoláva otázky. Ďalším spoločným znakom, o ktorom by sa dalo povedať, že mám s Lynchom spoločný, je kombinácia temna a nadprirodzena s absurditou a humorom, ktoré sú v jeho tvorbe neustále prítomné. Vo svojej práci taktiež rovnako spracovávam a zobrazujem základné univerzálne pocity a ich hlbšiu psychologizáciu.

Výsledné obrazy z prvej časti cyklu obsahujú dva hlavné plány - krajina a postava, ktorá je vždy umiestnená v dolnej časti obrazu. Pri Munchovi som sa okrem formálnej stránky do určitej miery inšpiroval aj motívovo (motív cesty). Niektoré výsledné obrazy sú mojou citáciou a apropráciou jeho diel, jedná sa hlavne o obrazy, ktoré vyžadovali väčšie sústredenie a koncentráciu, aby som si na nich vyskúšal niektoré z jeho formálnych prístupov. V obrazoch riešim pomyselnú, ale aj doslovnú cestu (osud, život) a vyrovnávanie sa so zmenami, ktoré sú s ňou spojené, čo som určitým spôsobom spracovával aj v minulosti. Zobrazoval som ju však skôr ako hľadanie alebo útek, postavy sa túlili divokou prírodou bez pomyslenia na vidinu cieľa, zatiaľ čo v bakalárskej práci sa sústreďím na cestu ako takú. Na obrazoch tohto cyklu postavy putujú cestou od pomyselného bodu A do bodu B. Tým, že nezobrazujem reálnu krajinu a pracujem s fiktívnymi, mnou vytvorenými postavami, dostávajú moje obrazy nádych a pocit rozprávkovosti. Tá, ako som už spomínal, vychádza hlavne z podnetov, ktorými som bol počas dospievania ovplyvnený (animované filmy, komiks...). Pocity rozprávkovosti je okrem postáv pravdepodobne umocnený aj farebnými tónmi farieb, ktoré na rozdiel od Munchovej palety, pôsobia krikľavejšie a jasnejšie. Postavy na obrazoch sú kompozične rozložené tak, aby pomohli navodiť pocit melanchólie, smútku a úzkosti. Tieto pocity som sa snažil umocniť hlavne cez výrazy postáv a ich oči. Oči pre mňa vždy boli dôležitým bodom na obrazoch. Na niektorých som oči znázornil iným formálnym spôsobom, ako by som sa snažil vytvoriť pomyselný vchod do obrazu. Postavy na každom obraze majú inú vizualitu a prevedenie, je to dané hlavne mojou potrebou o čo najväčšiu rôznorodosť výrazu. Niektoré výsledné obrazy zdieľajú určitú podobnosť, ktorá je daná

variovaním motívov v sérii akvarelov a skíc, ktoré maľbám predchádzali a ktoré vznikli na ohmatanie využitých motívov.

V druhej časti bakalárskej práce som sa motívovo zamerlal na portréty svojho alterega, ktoré som maľoval v podobne uvoľnenejšom duchu, ako obrazy z prvej časti série. Na rozdiel od prvej časti, tu skoro nepracujem so zadným plánom. Portrétované postavy, akoby stáli pred jednoduchým pozadím alebo v nejakom nekonkrétnom prostredí, ktoré je vytvorené za pomoci jednoduchých farebných plôch. Snažil som sa však o rôznorodosť formálnych prístupov. V týchto motívoch som sa snažil umocniť pocit naliehavosti, ktorý obklopuje tému opúšťania a vyrovnávania sa s ním. Inšpiračným zdrojom sa pre mňa v tomto prípade stali Picassové maľby z neskorého obdobia, v ktorých som sa inšpiroval opäť hlavne uvoľnenými ťahmi a niektorými formálnymi riešeniami, táto inšpirácia však bola len akýmsi pomyselným odrazom k väčšej autenticite výslednej maliarskej formy. V obrazoch som sa aj napriek určitej miere štylizácie snažil výzor alterega viac priblížiť ľudským rysom aby pôsobili živšie, serióznejšie a aby vynikol ich výraz a aby pôsobili serióznejšie.

Na obrazoch postavy pozerajú priamo na diváka, čím som chcel dosiahnuť silnejšiu komunikáciu s recipientom, kvôli čomu sú postavy taktiež umiestnené uprostred plátna a nie v dolných okrajoch, ako v prvej sérii. Keby som mal oba súbory nejak psychologicky porovnať, povedal by som, že zatiaľ čo postavy v krajine niečo hľadajú a vyzerajú neisto, postavy z druhej časti už majú akúsi vidinu cieľa a sú odhodlané pokračovať v ceste a pripravené akceptovať osud. Z časti vážne a z časti humorne majú niektoré postavy namiesto očí špirály, čo je dané mojou predstavou, že budúcnosť má podobu víru, ktorým je treba sa nachať dobrovoľne pohltiť. Farebnosť na obrazoch je rôznorodá, od obmedzenej palety po žiarivejšie a kriklavejšie tóny. Na rozdiel od prvej časti, kde vzniklo väčšie množstvo obrazov, čo mi umožnilo možnosť výberu tých najsilnejších, ja táto pomerne komornejšia a vystavených obrazov bude maximálne 5.

Kontextualizácia práce

Myslím, že v umení sa prestáva až tak dbať na konceptuálnu zložku a začína sa opäť prikláňať k cíteniu, ktorým ľudia obrazy vnímali pred modernou. Myslím, že s tým súvisí aj určitá vidina budúcnosti, ktorá je skôr dystopického charakteru. Úzko vnímam určité paralely s emoromantickým trendom (napr. Šimon Sýkora, Štěpán Brož...), jedná sa najmä o pocit rozprávkovosti. Svet v emoromantizme je však aj napriek rozprávkovosti skôr apokalyptického charakteru - červená obloha, pokrútené špicaté konáre stromov, tuláctvo, toxicita, márnosť. V mojej tvorbe však riešim najmä seba a preto chcem, aby bola moja tvorba čo najautentickejšia, preto som presvedčený o tom, že okrem pocitu rozprávkovosti s emoromantizmom nemám mnoho spoločného. V súčasnom umení, čo sa maľby týka, stále prevažuje technika akrylu, voči ktorému sa vymedzujem, pretože som presvedčený o tom, že akryl nebude nikdy tak živý ako olej, a že práve olejové farby dokážu umocniť väčší a silnejší zážitok z obrazu. Taktiež v extrémne rýchlej dobe plnej stále nových a nových technológií sa v umení už dlhšie prechádza k tradičným technikám, kde je veľmi cenené remeselníctvo. Snažím sa tvoriť obrazy, ktoré aj napriek rýchlej dobe, AI, instagramovým galériám atď. dokážu sprostredkovať recipientovi silný zážitok a čas na moment spomaliť. Preto v obrazoch neustále zobrazujem prírodu, ktorá je najprimordiálnejšou zložkou tohto sveta a každý sa k nej dokážeme vztiahnuť.

OBRAZOVÁ ČÁST

Wandering, 120x95, olej na plátne, 2024

On the road I, 135x95, olej na plátne, 2024

That red tree!, 95x120, olej na plátne, 2024

Following the calling I, 95x120, olej na plátne, 2024

Following the calling II, 120x95, olej na plátne, 2024

Watched, 120x95, olej na plátne, 2024

On the road II, 120x95, olej na plátne, 2024

On the road III, 135x115, olej na plátne, 2024

On the road IV, 125x95, olej na plátne, 2024

Whirling I, 95x110, olej na plátne, 2024

Whirling II, 95x110, olej na plátne, 2024a

Bez názvu, 95x110, olej na plátne, 2024